

KOMÉDIÁSOK.

ÓRIÁS Viktor és társulata megérkezett. A nyári nap aranyba mártott kézzel símogatta a határban az életet és Huszár, a farkaskutya jókedvűen csaholta bele a falu csendjébe a társulat érkezését. Ott ugrált, ott ficánkolt a lovak előtt. Majd kettérepedt a szíve a nagy boldogságtól, maga se tudta, miért.

Óriás Viktor tartotta a gyepelőt. Hatalmas, erőtlől otromba kezében pókhálófonálnak tetszett a szíj, fejét magasba emelte és szeme az érkezésük szenzációját leste a falu házai között.

A faluban pedig élettelenül kóborolt a nyári csend. A zöldablakos, nagy, komédiás-kocsi dübörögve rázta fel az álmos utcát s a szél karján magasba szökött a por a házak fölé.

A komédiás-kocsiban ült Dóra, Óriás Viktor karcsú asszonya, Szentike, tíz esztendő s kislányuk, Izidor, a süket, öreg bohóc és Muszkó, a majom. A társulat utolsó tagját, a nagy farkaskutyát szabadon kellett engedniök, mert kimondhatatlan örömeiben felverte a kocsi egész belsejét.

Óriás Viktor csak néha csettintett szájával a lovaknak és ahogy ott ült a bakon rengeteg erejű testével, úgy látszott, mintha az egész világot el tudná hajtani gyepelőfogó karjának egyetlen mozdulatával. Ő is megsokalta már a farkaskutya örült tombolását.

— Nyughass, te bolond! Huszár, te!

A kutya teste, mintha egyetlen acélrúgó lett volna, villámgyors szökéssel a magasba pattant s a következő pillanatban már ott ült a bakon, gazdája mellett, komolyan, mozdulatlanul, csak nagy, vörös nyelve lógott ki rángatódzva a szájából.

A kocsi belsejében Muszkó a Szentike vállán ült és kétségbeesetten vakargatta unalmában a hátát, amikor a nyitott, előre néző ablakon észrevette Huszárt a bakon. Csak egy villanás volt az egész, kilendült ő is a kocsira és a lehető legkomolyabban foglalt helyet a Huszár fején. A kutya meg se moccan. Az ő Muszkó barátjának szabad volt minden. Kölyökkorától kezdve basáskodott fölötte a majom és az ő bolond, hűséges kutya-szíve úgy megszerette a csintalan kis állatot, hogy még a gazdájával szemben is védelmére kelt. Az tehát kitűnő biztonságban érezte magát a kutya izmos, okosfejen s a mikor körülnézett és konstátálta, hogy nincs semmi látnivalója, hirtelen elhatározással, örült buzgalommal bolhászni kezdte a Huszár fejét.

A komédiás-kocsi idegen zajára egy-két bámész, falusi gyerek kíváncsian szaladt ki az utcára, meglátták a kutyát és a majmot. Visi-

tozva tört ki belőlük az öröm és kiabálva, kurjongatva, tomboló örömben szaladtak a kocsi után, egyre többen és többen.

Óriás Viktor merev arcán helyet szorított magának a mosoly.

— Dóra! Dóra! Hallod?

Az asszony repesve ment az ablakhoz.

— Hallom!

— Itt megélünk, meglásd!

Az asszony frissebben húzódott vissza a kocsiba. Izidor megmozdult és a füléhez emelte segítségül két nagy tenyerét.

— Mit mondott?

— Egy csomó gyerek szalad utánunk. Azt mondja, ez jó jel!

A vén ember legyintett.

— Semmi ez. Volt olyan hely is már, ahol az egész falu utánunk szaladt. Az előadásra mégse jött el egy lélek se.

Óriás Viktor arcán azonban egyre több helyet foglalt el a mosoly s a kocsi a piactéren, az akácfák alatt nagyot zökkenve megállt. A társulat itt ütötte fel tanyáját s a komédiások a fél falu szemeláttára állították fel kocsijuk elé a négyszögletes, kis sátrat, amiben előadásukat fogják tartani.

Óriás Viktor és asszonya ordítóva mondták utasításukat Izidor-nak, akinek a tenyere szégyenkezve kívánczozott minduntalan a fül mellé kagylónak s mindannyiszor úgy tett szegény, mintha csak a fülecimpáját akarta volna megvakarni. És még így is alig értett valamit a parancsokból.

Huszár ott sürgött-forgott a gazdája körül. Eleven, okos szemével minden mozdulatát leste, boldog volt, ha eltalálta a kívánságát és épen azt a szerszámot cipelte hozzá a szájában, amire szüksége volt. Muszkó sem maradt el a dologban. Állandóan ott élösködött a kutya hátán s ijedten kapaszkodott bele bundájába annak egy-egy villámgyors és váratlan mozdulatára.

A falusi gyerekek nagyszerűen mulattak a két állaton, a legények áhitattal nézték Dóra szépségét, az emberek pedig megilletődötten ismerték el Óriás Viktor nagy erejét, amikor egy-egy gerendát úgy kapott fel a markába, mintha csak fogpiszkáló lett volna.

Az előadást másnap, vasárnapra tervezték. Két előadást hirdettek, mert kicsi volt a sátor. Egyet délelőtt a gyerekeknek, egyet délután a nagyoknak.

A gyerekek előadása után az apróságok az egész falut tele kürtölték a Szentike, a Huszár és a Muszkó csodálatos tudományával. Nem győzték mesélni a majom csinyjeit és áradozva dicsérték a kutya okosságát, jóságát és baráti szeretetét kis társa iránt. A faluban lassan kialakult a vélemény, hogy a komédiások kutya bizonyosan különb kutya a Szívós tekintetes úr kuttyájánál is, pedig az töméntelen pénzbe került, mert a fővárosban a nagy kutyaversenyen első díjat nyert. Ez a hír, mint a futótűz, úgy terjedt el a házak között és egy-kettőre eljutott a félóra-járásra lévő Szívós-tanyára is.

Szivós tekintetes úr nem volt a régifajta, piros arcú, hirtelen haragú, nagybajuszú, természetes magyar úr. Magas, karsú, izmos vállú, sápadt, barnára sült, borotvált fiatalember volt, aki a fővárosi iskolákból magával hozta a rajongó sportszeretetet, cselédeinek bámulatára vasgolyót hajigált és acélkorongot dobált, kitűnően kezelte a puskát és jókedvében nem egyszer ugrálta át könnyedén a legmagasabb palánkot is, az udvaron játszadozó gyerekek nagy rémületére.

Amikor füléhez jutott a komédiások híre, magához füttyentette szeretett kutyáját, erős szijat kapcsolt a nyakövére, megsímogatta lompos, nagy fejét és szinte szerelmesen súgta a fülébe :

— Gyere Sátán, megmutatjuk, mit tudunk !

S a piacon, az akácfák alatt, a kis sátorban a legjobban mulatott épen a falu, amikor Szivós tekintetes úr belépett közéjük, rövid szíjra fogva kutyáját.

Óriás Viktor és asszonya mutatták be erőprodukciónkat. Az asszony gyönyörű alakján meggypiros trikó feszült és pompásan illett a férfi fekete-trikós, góliát alakja mellé. A fehérre meszelt, csörgő sipkás Izidor boldogan, minden erőlködés nélkül adta a süket bolondot, mindenkire ráordított, mindenkibe belekiabált, szégyenkezés nélkül nagyobbította meg tenyerével a fülét és röhögve biztatott mindenkit, hogy hangosabban, még hangosabban.

Szentike a sátor mögött, a kocsiban várt sorára. Most jön az ő hármás jelenete a kutyával és Muszkóval. S amikor az erőprodukción után hárman kézenfogva egymást szépen kiléptek a pódiumra és meghajtották magukat, Szivós tekintetes úr kezében megrándult a szíj. Sátán felmordulva vakkantott rá pódiumbeli társára. Huszár észrevette. Minden tagja remegett az izgalomtól, figyelmetlen volt a produkció alatt, csetlett-botlott, szeme villogva röppent az idegen ellenségre ; Szentike ijedten fogta a nyakláncát és többször szólt rá teljes szigorral.

Szivós tekintetes úr kezében pedig vinnogva vergődött Sátán. Egyszer csak, Isten tudja, hogyan történt, talán a nyaköv volt már kopott, a rövidre markolt kutya hatalmasat lódított magán, megszabadult a szíjtól és villámgyors lendülettel, emberek feje fölött, repült neki a pódiumnak. Huszár észrevette. Vad rántással szabadította ki magát Szentike kezéből és hátra húzódott.

Az emberek a megdöbbenéstől némán néztek a jelenetre. Szivós tekintetes úr az első pillanatban megijedt és mintha rá akart volna kiáltani a kutyájára. De aztán elmosolyodott és hagyta. Felébredt benne a sportvirtus. Egész közel lépett a pódiumhoz.

— Hadd lássuk hát, melyik a különb !

Muszkó rikácsolva szökkent Szentike vállára és ijedten forgatta jobbra-balra fejecskéjét. A kislány állt, állt egy darabig, azután megfordult és sírva szaladt a sátor mögé, szüleihez.

A két kutya felborzolt szőrrel esett egymásnak.

Sátán csupa erő volt és lendület. Huszár ügyes és ravasz. Ellen-

felének minden gyilkos rohama elől kitért s amikor az tehetetlen lendületében elsuhant mellette, akkor kapott csak bele, hol a fülébe, hol a combjába. Sátán már véres volt, Huszárnak még semmi baja.

A sátor mélyéből Óriás Viktor lépett elő. Látszott arcán az indulat és a harag. Úgy jött, hogy rendet csinál. Pillantása ingerülten szaladt végig a publikumon. Megállt. Nem vette észre senki, hogy bejött, úgy belemerült mindenki a kutyaháború nézésébe. Megdőbbsent. Izgalomtól meredt szemeket látott, pattanásig feszült idegeket érzett, halotti csendben, mint egy ember figyelte mindenki a küzdelmet. Valami egészen különös és megdőbbsentő volt ezeknek a parasztoznak az egyforma, lélekzés nélküli figyelme, a magukból kikelt és döbbenetes érdeklődésbe kövesedett arca. Szörnyű feszültség reszketett a sátorban és éhes, minden mozdulatot felfaló tekintettel leste minden szem a borzasztó viadalt. Óriás Viktort is megfogta a publikumnak ez a hallatlan izgalma, a szeme a kutyákra tévedt, az első pillanatban ösztönszerűen szeretett volna kedves kutyájának segítségére sietni, az ösztönt azonban legyőzte az emberi öntudat, feltámadt benne a megalkuvás, a komédiás-lélek, látta, hogy publikuma véletlenül egy rendkívül élvezetes és izgalmas műorszámhoz jutott, nem volt bátorsága, nem volt ereje, hogy elrontsa a közönség szórakozását, inkább veszedelembé hagyta társát: a farkaskutyát.

Sátán már nagyon sok sebből vérzett. Huszár itt-ott kapott csak harapást. A harcot a komédiás kutya vezette. Hihetetlen ugrásokat végzett. Mint egy akrobata dobálta jobbra-balra a testét, mindig pontosan, kiszámítottan csapott oda csattogó fogaival ellenfele testéhez, a nézők megdőbbsenve látták, hogy valósággal bukfencet vet a levegőben, csak azért, hogy jobb helyzetbe kerüljön. Sátán már lankadt, elfáradt...

Szivós tekintetes úrból ekkor tört ki az első biztatás:

— Sátán! Ne hagyd magad! Sátán, fogd meg!

Az emberek merevsége, visszafogott némasága felszabadult a kiáltásra és egyszerre mindenki a tekintetes úr kutyája mellé állott. Szörnyű erővel zúgott fel a biztatás, úzték, hajszolták kutyájukat a a jöttment kutya ellen.

A váratlan zaj, az ellenséges lárma megzavarta a barátságos publikumhoz szokott Huszárt, pillanatra tétován nézett körül és ezalatt Sátán fölébe kerekedett. Ekkor tört fel Óriás Viktorból is a biztatás. A szíve fájt a kutyájáért, féltette, de megalkuvó emberlelke visszafogta a karja segítségét. A hangja zúgott, mint az orgona:

— Huszár! Nyugodtan! Vigyázz! Ne hagyd magad!

A kutya tekintete meglepetten villant gazdája felé és pillanatra belelobogott a szemébe. Mintha azt mondta volna: Ne félj, gazdám, nem hagyom magam. — De mintha kérés és szemrehányás is csillogott volna azokban a szemekben: Mért nem állsz mellém?! Hol a kezedből a korbács? Mért nem úzöd el ezt a vadállatot mellőlem?!

A fehérre meszelt, csörgősipkás Izidor, tenyereit füléhez szorítva szaladgált, mint az örült és mindenkit megkérdezett:

— Mi az? Mit mond?

A harc folyt tovább. Az emberek elkülönültek az állatok harcától. Sátán váratlanul erőre kapott és most mintha egyenlő lenne a küzdelem közöttük.

A függöny mögül ekkor bujt elő Muszkó. Ijedt, pislogó szemével felmérte a harcot, azután türelmetlenül ugrált Óriás Viktorhoz és ráncigálni kezdte a lábát, mintha beavatkozásra unszolta volna. Azután, mikor látta, hogy így nem ér célt, felmászott rá és a kezét ráncigálta. Így sem sikerült. Felugrott a fejére, tépdesni kezdte a haját, közben borzasztó haraggal fujt és köpködött Huszár ellensége felé. Óriás Viktor mégsem mozdult. Muszkó zavartan és értelmetlenül nézett körül. Vad, emberiségükből kivetkőzött arcokat látott maga előtt. Kis majomszíve valamit nem értett. Ránézett szegény társára, észrevette, hogy az már sok sebből vérzik és látta, hogy az ellenséges kutya erősebb és lassan fölénybe kerül. Hirtelen lemászott gazdájáról és vissza-visszanézve rá, egészen közel lépett a küzdőkhöz. Habozott, lesett. Hol ugrani akart, hol visszahúzódott. Tudta most már, hogy senki sem védi meg társát. Idegesítette az ordítás és félt is az ellenséges kutya fogától. De abban a pillanatban, amikor látta, hogy az ellenfél egy sikerült mozdulat után fogai közé kapja szegény Huszár tarkóját, mint a villám, egyetlen ugrással repült az idegen kutya hátára és mind a húsz körmével tépte, marcangolta a bundáját, a bőrét. Sátán megzavarodott. Erős fájdalmat érzett, kiengedte Huszárt a fogai közül és mint az őrült, forogni kezdett maga körül, kereste új ellenfelét. Huszár felhasználta az alkalmat, Sátán torkának ugrott és leteperte . . .

Ekkor tört ki az emberekből a düh. Eszeveszetten kiabáltak, tomboltak, ordítottak. Csalásnak nevezték az egészet. Felháborította őket az állatok szolidaritása, szidták a majmot. Neki mentek a pódiumnak és kiszabadították a véres kutyát.

Óriás Viktor elébük állt és bizonyítgatta, hogy nem az ő kutyája kezdte a harcot, ő nem oka semminek. Az emberek vak dühükben ekkor feléje indultak és voltak karok, amik fenyegetve emelkedtek a levegőbe. Óriás Viktor lassan visszavonult. Nem félt, de nem akart verekezésbe kezdeni. A parasztok azt hitték, hogy fél.

Huszár nyöszörögve húzódott sarokba. Nagyon fájtak a sebei. És mégis morogva, feldühödve leste az emberek tömörülését gazdája előtt. Hűséges kutyaszíve elfelejtette az ember önző, kegyetlen érzéketlenségét előbbi harca alatt és abban a pillanatban, amikor látta, hogy a parasztok dühe gazdája ellen fordul, újult erővel, ösztönére hallgatva, hívást se várva, a leghűségesebb odaadással ugrott gazdája mellé harcoló társnak.

Egy hatalmas legény ökle ütésre lendült. De csak lendült.

Huszár megelőzve mindent, mint egy fenevad ugrott neki a legény torkának, ordítva esett az hanyatt a váratlan támadásra.

Szivós tekintetes úr ekkor lépett közbe. Felholtra vert kutyáját már szíjon fogta, a szeme mégis a másik kutyát nézte szeretettel.

— Emberek! Elég volt már! Takarodjék mindenki haza! Mert különben engem is a komédiás oldalán láttok!

Morogva, zúgolódva engedelmeskedtek a parasztok, egyikük mégis meg nem állta, hogy bele ne rúgjon a gazdája mellett álló, remegő állatba.

Szívós a komédiáshoz lépett.

— Uram, irigylem a kutyáját! De a majmát is.

Muszkó mintha értette volna, mint az árnyék villant le a földre az akácfa tetejéről és egyetlen ugrással Huszár mellett termett. Puhán, gyöngéden fölászott a nyakába és apró fejcskáját szeretettel hajtotta rá a kutya véres fejére.

Büky György.

TÉLI VÁROS KÖDÉBEN.

*Bősz-tülkű vörhenyes autók robognak,
riadtan szökken félre minden utca
s a sűrű, sárga köd fölött botolgat
a koldus Alkony, lomhán leborulva*

*a zord kapukban. Lámpák glóriája
mögött megy a Rémek sikátora,
hol fej nélkül, csonkán jut társad lába
vagy futó lábakon sehol sincs koponya.*

*Gondolj egy régi télre. Dús-varázsú
karácsonyjára, rózsás, drága bábu-
mosolyra, mellyel boldogan beteltünk!*

*Lángolt az áhitat vad csipkebokra,
ezüst csengő szólt szőke angyalokra
és a remény, mely mindörökre eltűnt.*

Marconnay Tibor.